

ZPRAVODAJ

S POLEČNOST SBĚRATELŮ
KNIHTISKOVÝCH VYDÁNÍ
ČS. ZNÁMEK

ČÍSLO : 47

ROČNÍK 1998

OBSAH:

	Strana
Pozvánka na schůzi	2
Členské příspěvky a spec.studie 1999	3
Nová příručka pro sběratele Hradčan	4
S 2000 - specialisovaná příručka OR	5
S 2000 - Vady negativu na OR	6
Hradčany - V. kresba	7 - 9
Chybné označení LZ 14 na OR 40 h I typ	10
Osvob.rep. 100 hal - ZP 38	11 - 12
TG Masaryk - studie 1000 hal	12
Celistvosti s jednotl.řankaturami na OR a HOL	13 - 18
Studie známek OR 40 h II typ - TD 3 a 4	18
Celistvosti s jednou známkou HOL 10 h	19
OR 40 hal - retuš nebo nahodilá vada ?	20 - 21
HOL 10 h olivová - desky bez ochranného rámu	22 - 24

Zpravodaj společnosti sběratelů knihtiskových známek je neprodejnou tiskovinou, vydávanou pouze pro vnitřní potřebu členů společnosti. Je vydávána nepravidelně, nejméně 3 x do roka. Za redakční úpravy odpovídají a na přípravě se podíleli členové společnosti. Rukopisy, články, připomínky, nové poznatky či jinou korespondenci pošlejte na adresu:

Jindřich Látl, Měšatková 916, 142 00 Praha 4, tel. č. 4717976 /02/

POZOR NEPŘEHLEDŇETE

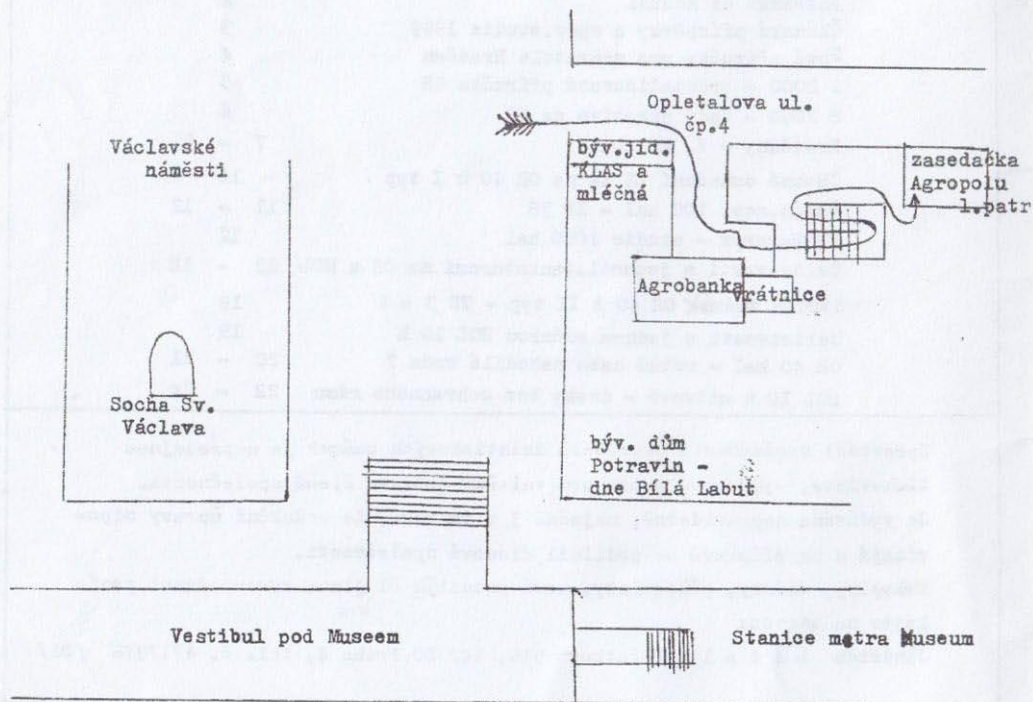
Pozvánka

na schůzku sběratelů knihtiskových známek, která se bude konat v sobotu dne 14. listopadu 1998 od 9,30 hod. v zasedací místnosti a.s. AGROPOL, Praha 1 - Opletalova 4 v 1. poschodí. Podrobnější plánek uveden v dolní části pozvánky.

K dispozici Vám budou vedoucí jednotlivých emisí knihtiskových známek a současně bude probíhat výměna známek.

Na schůzce můžete uhradit členský příspěvek na rok 1999 a objednat si specialisované studie roku 1999.

Vedení společnosti

Nástup do roku 1999

Jak ten čas letí a rok 1999 klepe na dvěře. Zasláný Zpravodaj je posledním v tomto roce. Přejeme Vám proto hodně zdraví i toho filatelistického štěstí.

Výše členských příspěvků v ČR i SR zůstává beze změny jako v r. 1998 / v ČR 50 Kč, nad 70 let pak 20 Kč, na Slovensku pak 35 SK, starší 70 let pak 25 SK/. Přiloženou složenkou zašlete členský příspěvek povýšený o úhradu za specialisované studie, které projevíte zájem. To platí pro členy v ČR. Na Slovensku bude úhrada provedena zasláním na adresu: Julius Piša, Brezová 7, 92101 Piešťany. Na zadní stranu složenký - Zpráva pro příjemce - uvedete, které studie si objednáte. Členský příspěvek i objednávku studie můžete vyrovnat na listopadové členské schůzi.

Vydány budou tyto tři specialisované studie :

č. 33 - HRADČANY 300 hal.

Jde o rekonstrukci TD 300 hal. Původní studie z roku 1986 byla v roce 1990 doplněna, najdete v ní zvětšeniny všech známkových polí archu, obrázky s určujícími znaky a souhrnný rejstřík vad. Zpracoval Zd. Ryvola - za 50 Kč v ČR, za 60 SK v SR

č. 37 - Legionářské 1919 - hodnota 15 hal.

Jsou v ní vyobrazena a popsána všechna pole dvou tiskových desek. K určení známkových polí je připojen souhrnný rejstřík vad. K tisku byl použit knihtisk a to zaručuje kvalitní zábavu všem co sestavují rekonstrukce.

Zpracoval Zd. Ryvola - za 50 Kč na ČR, za 60 SK na Slovensku

č. 38 - Osvobozená republika 40 hal I typ

Známky této hodnoty a typu jsou sběratelsky zajímavé, protože byly vytištěny jen ze dvou tiskových desek a poté opatřeny třemi druhy zoubkování /HZ 14, LHZ 14, ŘZ 13 3/4 / Spojené typy existují pouze na TD 1 a jsou ozdobou každé sbírky.

Přestože známky byly vydány před 70 lety existuje stále balíčkový materiál, v němž lze najít většinu vad negativu a deskových vad vzniklých leptáním tiskových desek. Původní studie z roku 1992 byla doplněna o celou řadu nových poznatků a upřesnění. Až na výjimky jsou známky ze všech polí známkových popsány a u každé existuje více jak jeden obrázek.

Zpracoval J. Chvalovský - za 60 Kč v ČR, za 70 Kč v SR.

Prosíme Vás, piště nám své poznatky, rádi je posoudíme a také zveřejníme.

Chceme se Vám omluvit, pokud přes letní období nevyřizujeme Vaši korespondenci, dotazy a pod. Jsme vesměs všichni důchodci a v letním období jsme na chatách a chalupách mimo Prahu.

Dnešní přílohou Zpravodaje je stud.příručka č. 34. Tím jsme Vám zaslali vše, co jste si objednali a uhradili. Pokud tak není, ozvěte se obratem.

Vedení společnosti

Nová příručka pro sběratele HRADČAN.

Česká pošta ve spolupráci se Svazem českých filatelistů vydala u příležitosti Mezinárodní výstavy poštovních známek PRAGA 1998 příručku pro sběratele s názvem RUKOVĚŤ pro sběratele Hradčan, kterou napsali členové naší společnosti František Hamr a ing. Jiří Škaloud.

Od vydání Monografie I dr. Františka Kubáta je to poprvé kdy jsou v jediné příručce shrnuty všechny poznatky o této emisi včetně těch nejnovějších.

Popsány jsou všechny filatelistické zajímavosti a většina je dokumentována fotografií. Vůbec poprvé jsou popsány a vyobrazeny spirálové typy a příškové typy u nově zjištěné VII. tiskové desky hodnoty 15 h, která byla po vytištění nezjistitelného malého množství známek rozřezána na jednotlivé štočky a ty použity pro tisk známek na dopisnice. Z těchto důvodů je Rukověť vhodná nejen pro začínající sběratele, ale i pro sběratele pokročilé a specialisty.

Druhá část Rukověti oceňuje všechny filatelistické zajímavosti uvedené v první části. Jako například barevné odchylky základních známek, varianty zoubkování a to i ve vztahu k použité tiskové desce, retuše, tiskové i deskové vady, typy, známky nevydané a navíc ještě i perfiny, razítka, celiny a celistvosti.

Rukověť se prodávala na výstavě PRAHA ve stáncích České pošty a v prodejně POSTFILA na Ortenově náměstí v Praze až do konce září 1998. Cena Rukověti je 120 Kč a její rozsah je 120 stran včetně stručného německého a anglického shrnutí.

Vzhledem ke lhůtám mezi vydáním jednotlivých čísel Zpravodaje a ke skutečnosti, že vydání Rukověti bylo rozhodnuto až v červnu nebylo možno o jejím vydání informovat naše členy.

Dojednali jsme s autory, že pro případné zájemce z řady členů naší společnosti zajistí dotisk. Zájemci o Rukověť si ji mohou objednat u jednoho z autorů na adrese František Hamr Družstevní 448/III, 392 01 Soběslav. Po soustředění požadavků a stanovení množství pro dotisk tiskárna jej provede. Předpokládaný termín rozeslání Rukověti je listopad. K částce 120 Kč bude účtováno poštovné.

Vedení společnosti.

Specializovaná příručka pro sběratele známek a celistvostí Osvobozená republika /S 2000/

Jak jsme již na setkáních předběžně informovali, připravujeme vydání uvedené publikace začátkem roku 2000. Bude obsahovat výsledky studijní činnosti emise známek Osv. republika dosažené za uplynulých deset let a bude i určitým příspěvkem k celostátní filatelistické výstavě BRNO 2000.

Předběžně je příručka připravována jen pro členy naší společnosti knižtisku a její výrobní náklady by měly být upraveny tak, aby si ji mohli zakoupit i členové s nízkými důchody. Závazné objednávky budou přijímány až příští rok po dokončení rukopisu a kalkulaci nákladů.

Autory příručky jsou J. Chvalovský, Zd. Chvosta a J. Kašpar, kteří v ní zveřejní ověřené poznatky získané dlouholetým studiem známek Osv. Republika, včetně poznatků jejich spolupracovníků.

Publikace bude rozdělena na dvě části. V první, monografické, budou mimo jiné uvedeny základní údaje vztahující se k výrobě negativů a tiskových desek, tisku známek, způsobů zoubkování, zásad pro uznávání retušovaných známek a vysvětlení zásad podle nichž bylo provedeno ohodnocení známek i celistvostí.

Druhá část bude obsahovat u každé jednotlivé hodnoty známek OR údaje a obrázky vad negativu, ostatních sběratelsky zajímavých vad, retuší, deskových označení, nevydaných známek, přetisků DOPLATIT, mimořádných poštovních použití a cenové záznamy pro známky čisté, poštovně použité a pro celistvosti.

Sledujte další vydání zpravodajů, v každém novém čísle najdete bližší údaje týkající se jednotlivých kapitol příručky.

J. Chvalovský

S 2000 – Vady negativu na známkách Osv. Republika

V připravovaném vydání Specializované příručky budou v její druhé části u každé hodnoty uvedena známková pole a obrázky výrazných vad negativu. Počet vad negativu není u všech hodnot stejný, což není zapříčiněno počtem vyrobených tiskových desek, ale jak ze zkušeností vyplývá hloubkou studia. Dokazují to počty zjištěných vad negativů panem J. Matysem u hodnoty 60 h, nebo u hodnot 185 a 250 h zjištěných panem B. Pospíšilem.

Uvedl jsem, že se bude jednat o výrazné vady, čímž mám na mysli vady snadno identifikovatelné, které nelze snadno zaměnit se známkami pocházejícími z jiných známkových polí. Uvedená VN musí mít čitelný obraz a rozměry vady, které nemohou být zkráceny použitou tiskovou barvou, hloubkou proleptání nebo opotřebením desky.

U některých hodnot budou rovněž uvedeny VN dodatečně vzniklé, které se poté objevily na všech následně zhotovených deskách až do ukončení jejich výroby. Naopak nebudou uvedeny VN, které se objevily jen na malé části desek a poté zanikly. Tímto výběrem VN bude splněn záměr, aby vše co je v příručce uvedeno bylo sběratelsky dosažitelné bez použití speciálních pomůcek nebo velkého množství srovnávacího materiálu.

Sběratelům-specialistům se tak naskytne možnost vytvořit sbírky vad negativu nejen podle jednotlivých hodnot ale i podle tiskových desek, včetně známek s odlišnými druhy zoubkování, přetisky DOPLATIT a podobně. Konečně několik takovýchto zajímavých sbírek již existuje.

Jen u některých hodnot budou uvedena ZP a obrázky ostatních vad. Bude se převážně jednat o původní vady na známkách, které byly později retušovány. Původní úvaha uveřejnit u každé hodnoty alespoň nějaký počet deskových vad vzniklých při leptání desek nebo během tisku známek byl autory příručky odmítnut nejen vzhledem kohornému počtu těchto vad ale zejména nemožnosti určit, které vady takto označit. Konečně, stovky takovýchto vad byly popsány a vyobrazeny v jednotlivých studijních příručkách nebo studiích vydaných jednotlivými sběrateli a tyto publikace jsou stále dosažitelné.

Sběratele budou zajímat také cenová hodnocení známek a celistvostí. Tato budou vycházet především ze sběratelských zájmů a množství dosud existujících známek. V žádném případě nebudou uvedeny ceny dosažené na aukcích a v případech, kde nebude dostatek podkladů pro určení ceny, nebude tato uvedena. U známek na celistvostech bude použit systém, podle něhož bude hodnocena známka a nikoliv celistvost jako celek včetně smíšených frankatur, razítka, perfinu a podobně. Ale o této problematice se dočtete až v příštím vydání zpravodaje SKZ.

J. Chvalovský

Hradčany - V. kresba.

Známky emise Hradčany - V. kresba jsou velmi hledaným sběratelským materiálem. U této kresby se také vyskytují nejvzácnější známky této emise. I když od vydání V. kresby Hradčan uplyne v letošním roce 79 let, stále tato kresba přináší nové zjištění. Potvrzuje to i vydání studie p. ing. Škalouda z roku 1993 - Hradčany, příčkové typy. Nebo články p. Hamra ve Zpravodaji společnosti sběratelů knihtiskových vydání čs. známek.

Nyní sá z dovolením vypůjčím několik vět z článků p. Fr. Fryče " Nový typ V. kresby Hradčan 1918 - 20 ", který vyšel v časopise FILATELIE č.14 z roku 1971 a z č. 24 z roku 1972.

Vlivy knihtisku na kresbu známky jsou každému vážnému sběrateli známy. Musí je vzít bez výhrad v úvahu zvláště při sbírání deskových vad. Při hledání kresebných odchylek jsem se snažil dodržet tento základní požadavek každé objevné práce. Ze shromážděných poznatků v odchylkách kresby mě především zaujala pravá příčka. Výskyt těchto odchylek není sice tak bohatý, jak tomu bylo u pravého vějíře. Víme, že pomocný tisk je pro nás nejvěrnějším obrazem předlohy. Kresba pravé příčky je znázorněna na obr. 1. V této podobě s menšími odchylkami ji známe z převážné většiny známek všech hodnot V. kresby.

Zašpičatělá příčka končí poněkud nad vrškem dolního vázání, proti němuž je široce přerušena. Ukončena je stejně silným pahýlem, dosedajícím svísele v čistých obloučcích na vnitřní příčku. Myšlené propojení pahýlu z příčkou je v přesné svislíci. Do mezery pahýl příčky - peň je vtěsnán čárkový zbytek bílého oblouku panoramatu.

obr. č.1

V kresebném detailu spodku pravé příčky a jejího bezprostředního okolí zapůsobil knihtisk v nejrozmanitější formě. Známky bez příčkového pahýlu a beze zbytku bílého oblouku nejsou žádnou zvláštností. Najdeme však i prokreslení, obr. 2 a 3, opakující se v menších či větších obměnách i u některých hodnot.

obr. 2

obr. 3

obr. 4

obr. 5

Dnes po více než půl století od vzniku známek Hradčany není vůbec myslitelné zrekonstruovat logickou úvahou myšlenkové pochody retušérů tiskárny při kontrolní prohlídce, ať již právě dosoušených skleněných negativů pro výrobu tiskové desky nebo hotových již desek s jejich kontrolním otiskem na papír. Kontrolou nebyl jistě pověřen jediný zaměstnanec tiskárny. Nasvědčuje tomu rozdílnost v kvalitě dosud zjištěných předtiskových oprav. U kontroly skleněného negativu nemohl retušér provést žádnou opravu, protože ta by se objevila na všech deskách, zhotovených vždy pomocí jediného negativu.

Vylepšující zásahy retušéra lze těžko prokázat tam, kde se neodlišují od původně zamyšlené kresby. Jsou však prokazatelné už tam, kdy rydlo po zřejmém zesílení příčky vyjelo ze žádaného směru a příčku rozštěpilo v průkaznou vidličku, obr. 4.

Průkaznost vidlicových kreseb na pravé příčce je očividná , takže o zásahu rydla při opravování tiskové desky s neznámou vadou v předtiskovém období nemůže být sebemenších pochyb.

Také převyšování pahýlů u některých známek je dosti výrazné. Zde se nastoluje otázka, zda toto je také zásah retušéra. Není myslitelné, aby je rydlo prodloužilo o nepatrný kousek příčkové mezerky, zatímco její velká část by zůstala nepropojena, obr. 5.

Původně jsme se nechtěli touto problematikou V. kresby zabývat, ale články p. Hamra ve Zpravodajích nás vyprovokovali tak, že jsme opět začaly tyto známky shromažďovat, studovat, třídit a popisovat s tím, že by mohla vzniknout " studie odchylek horní a dolní části pravé příčky ". Tímto článkem do Zpravodaje dáváme výzvu dalším sběratelům - specialistům, kteří se také touto problematikou zabývají, aby nám poskytly rady nebo informace zda se jedná u těchto odchylek o retuše, redukce, deskové vady. Náš kolektiv tří sběratelů tyto odchylky mezi sebou tak nazývá. Případné rady či připomínky oznamte na moji adresu.

Václav Košťál

503 24 Kratonohy 145

Použitá literatura:

- 1.) Filatelie č. 14-1971 a Filatelie č.24/1972, články Fr. Fryče
Nový typ V. kresby a DV V. kresby Hradčan 1918 - 20
- 2.) Zpravodaje společnosti sběratelů knihřiskových vydání čs.
známek, články p. Fr. Hamra " retuše na známkách Hradčany".
- 3.) Zpravodaje komise čs. známky z roku 1985 - 86, články pana
Fr. Hamra " Hradčany V. kresba ".
- 4.) Monografie čs. známek - díl I., Hradčany
- 5.) Hradčany - katalog z roku 1991, " Typy pravých svislých příček ", vydal Svaz českých filatelistů.

Chybné označení LHZ 14 na OR 40 h, typ II

V důsledku neznalosti postupu a odchylek v zoubkování došlo v minulosti k řadě nesprávného označení zoubkování ležmý hřeben 14. Protože vytištěné archy známek byly zoubkovány vždy z levé strany, to znamená že první úder perforačních jehel začínal na levé straně známek umístěných ve svislé řadě známkových polí 1 až 91, mohl zkrácený nebo prodloužený ležmý hřeben vzniknout v důsledku nepřesného posunu perforačního zařízení p o u z e na pravé straně horního a spodního zoubkování známky.

V horní i spodní řadě zoubkování musí být 14 perforačních otvorů, u prodlouženého zoubkování je poslední zoubek širší, u zkráceného zoubkování pak užší, případně chybí. Proto ze nejprve třeba ověřit, zda se jedná o HZ 14 a nikoliv o řádkové zoubkování 13 3/4.

Vyobrazená známka označení soudním znalcem Janem Krausem není opatřena zoubkováním ležmý hřeben 14. První široký zoubek na levé straně známky byl způsoben chybějící jehlou v perforační liště.

Pokud sbíráte známky s LHZ 14 začněte známku posuzovat nejprve z těchto hledisek:

- zda známky přísl. hodnoty a případně typu byly vůbec zoubkovány LH 14 opatřeny,
- je-li známka užší nebo širší, zjistěte zda nemá řádkové zoubkování 13 3/4, nebo zda se nejedná o prodloužený či zkrácený hřeben 14.

Teprve poté je možnost, že známka má LHZ 14, což je zajímavé především u známek poštovně nepoužitých. V tomto případě je výhodnější zaslat známku znalci a požádat o přísl. značku. Vzhledem ke katalogové ceně neražených známek se to rozhodně vyplatí.

J. Chvalovský

Osvobozená republika 100 h. čk. 158.

V červnu 1997 zpracoval pan B. Paleček studii CR 100 h. - tiskové vady na I. a II. TD, deskové vady, vady negativu, určená i neurčená známková pole.

Ve studii na str. 10 je nápis kapitoly " Popis tiskových vad bez určení TD. " U známkového pole 38 je popsána vada: nedotisk písmene L v nápisu ČESKOSLOVENSKO. Při bližším prohlížení známek tohoto ZP jsem objevil další odchylky proti uveřejněné vadě. Pro informaci, na prohlížení jsem použil svítící lupu 3x zvětšující. Do své pracovní sbírky jsem toto 38 ZP rozdělil do tří skupin:

1.) - nedotisk písmena L

- barevná svislá čára mezi levou tváří a vlasy
- zjištěno na třech známkách, zoubkování 14.

2.) - nedotisk písmena L

- barevná svislá čára mezi levou tváří a vlasy začínající u vrcholu hlavy (pod písmenem L) až po levé rameno, dále čára postupuje z obrysu levého prsu až k vlajícím vlasům pod levou rukou
- zjištěno na 7 známkách, zoubkování 14.

3.) - nedotisk písmen L

- vrub do hlavy pod nedotiskem písmene L
- barevná čára z obrysu levého prsu k vlajícím vlasům pod levou rukou
- zjištěno na 2 známkách, zoubkování 14.

Kdo ze sběratelů specialistů se může k tomuto mému sdělení blíže vyjádřit. Jsou tyto odchylky také u známek se zoubkováním 13 3/4. Jedná se o známkové pole 38 z dalších tiskových desek, nebo se snad jedná o retuš ??? Prosím o podání zprávy o Vašem nálezu prostřednictvím tohoto zpravodaje, nebo na moji adresu. Předem děkuji.

1. skupina

2. skupina

3. skupina

Dokreslované čáry přibližně ukazují odchylky na známkách.

Václav Košťál

T.G.Masaryk 1920

Začátkem září 1998 byla dokončena studie rekonstrukcí přepážkových archů hodnoty 1000h emise T.G.Masaryk.

Formát studie A4, stran 61. Dodání zajistí autor.

Studiem byla prokázána druhá tisková deska o které se doposud neuvažovalo.

U části nákladu TD1 má ZP 65 na krku pod uchem barevnou skvrnu a proti ní linky pozadí medajlonu deformovány. Vada má charakter opravy, pravděpodobně barevné skvrny. Znáмка se skvrnou zatím nebyla nalezena.

Zdeněk Ryvola

**Celistvosti s jednoznačkovými frankaturami známek Holubice a
Osv. republika**

Ozdobou každé specializované sbírky a nezbytnou součástí úspěšných filatelistických exponátů jsou poštovním provozem řádně prošlé celistvosti se zajímavými frankaturami. Zvýšenému zájmu sběratelů, zejména v posledních letech, se těší celistvosti s jednoznačkovými frankaturami. Sestavení kompletní partie takovýchto celistvostí pro všechny nominální hodnoty příslušné emise nemusí být však vždy jednoduchou záležitostí. Použití jedné známky určité nominální hodnoty a emise na celistvostech bylo někdy zcela běžné. Pro jiné nominální hodnoty je četnost výskytu takovýchto celistvostí silně omezená průnikem časových intervalů platnosti příslušných známek i poštovních tarifů. Pro některé nominální hodnoty je pak možnost výskytu jednoznačkových celistvostí dokonce pouze teoretickou možností.

Určitým ukazatelem vzácnosti celistvostí s různými frankaturami, od jednoznačkové přes vícenásobné až po smíšené, by měla být bodová či cenová ohodnocení uvedená v příslušných, byť jen mírně specializovaných katalozích. Za takový by eventuálně bylo možné u nás považovat "Trojanův katalog" a z něho je také převzata tabulka ohodnocení jednoznačkových celistvostí se známkami emise Holubice i Osvobozená republika.

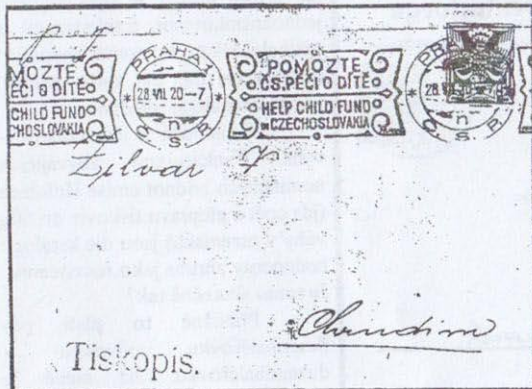
Kromě textu uvedeného v tabulce je nutné u těchto knižtiskových emisí ještě zdůraznit, že tabulka zohledňuje jen tzv. základní známky, tj. známky bez výrazných odchylek v obrazu a kresbě známek (deskových vad a retuší) a bez deskových značek.

U známek emise Holubice mají nejvyšší cenové záznamy jednoznačkové celistvosti s oběma

CELISTVOSTI

Ceny jsou uvedeny pro běžnou (nejlevnější) variantu. V přehledu jsou oceněny pouze známky bez typů a druhů zoubkování. Dopisy, které neodpovídají v té době platnému tarifu, se oceňují hodnotou ražených známek.

Holubice		Osvobozená republika			
		151	20 h	5.—	
143	5 h	1000.—	152	25 h	20.—
144	5 h	1000.—	153	30 h	5.—
145	10 h	10.—	154	40 h	5.—
146	10 h	10.—	155	50 h	5.—
147	15 h	20.—	156	50 h	5.—
148	20 h	20.—	157	60 h	5.—
149	25 h	500.—	158	100 h	20.—
150	30 h	10.—	159	150 h	100.—
			160	185 h	150.—
			161	250 h	100.—

barevnými variantami pětihaléřové známky. Pouze jedna modrá pětihaléřovka z období 1. vydání, tj. tištěná z 1. až 3. leptané tiskové desky, byla oficiálně použitelná pro zaslání tiskovin v tuzemsku, a to od uvedení těchto známek do poštovního provozu (1.6.1920) do skončení platnosti tarifu, tj. 31.7.1920 (obr. 1). I z doby po zvýšení tohoto tarifu lze občas nalézt tiskopisy vyplacené jednou modrou pětihaléřovou Holubicí (obr. 2, s datem odesláni 26.8.1920), což je důsledek buď přehlédnutí nebo nedbalosti pracovníků pošty.

Obr. 1

Obr. 2

až 1.5.1925 a jejichž platnost skončila 15.3.1932.

Jedinou pětadvacetiháléřovou Holubicí, ať již I. nebo II. typu, bylo možné použít v mezinárodním styku k odeslání tiskovin, jejichž váha nepřesáhla 50g. U známek I. typu to bylo reálné od doby jejich prvního použití v poštovním provozu (1.9.1920) do zvýšení tarifu k 31.12.1921 (viz např. obr. 5, s razítkem z 3.11.1921). Druhý typ začal být poštovně používán 8.2.1921 (obr. 6, s otiskem razítka z 16.6.1921). I když pro pětadvacítky I. typu byl interval použitelnosti celých 16 měsíců a pro II. typ necelých 10, je takovýchto celistvostí na našem území chronický nedostatek,

Obr. 3

Obr. 4

Použití jediné známky Holubice 5h ve fialové barvě bylo možné po celou dobu její platnosti pouze na slepeckých tiskovinách (obr. 3) a to s ohledem na snížení poštovního zásilek obsahujících zprávy a i knížky tištěné slepeckým písmem. Ze stejného důvodu lze nalézt i slepecké tiskoviny opatřené jedinou modrou Holubicí 5h, přínaležející k 2. vydání těchto známek (obr. 4, s razítkem z 23.10.1930). Jednalo se o známky vytištěné již galvanoplasticky zhotovenými tiskovými deskami, s deskovým označením 1-25 nebo 2-25, které se v poštovním provozu objevily

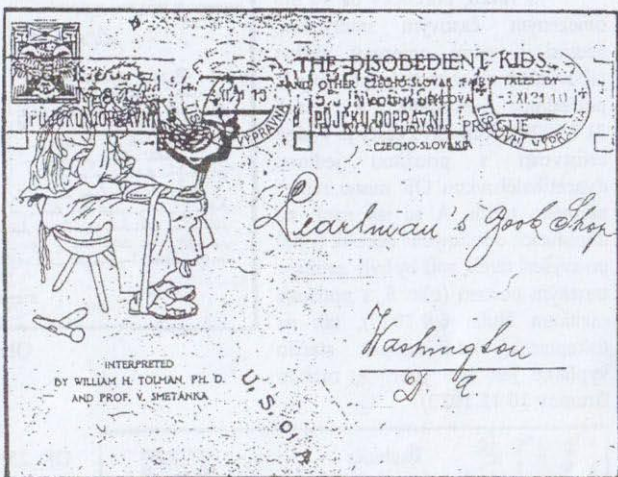
a tudíž v porovnání se sice vzácnými, ale přesto častěji se vyskytujícími jednoznámkovými frankaturami s pětiháléřovkou, by poměr cenových ohodnocení měl být spíše opačný, než je v katalogu uvedeno.

Celistvosti s jednoznámkovými frankaturami zbývajících nominálních hodnot emise Holubice (jde opět o přepravu tiskovin do 50g váhy v tuzemsku) jsou dle katalogu hodnoceny zhruba jako rovnocenné. Je tomu skutečně tak?

Přibližně to platí pro desetiháléřovku olivovou a dvacetiháléřovku. Již méně je

celistvosti s jedinou Holubicí 30h a ještě méně pak s desetihaléřovkou zelenou, která byla takto využitelná jen po dobu třičtvrtě roku a to vzhledem ke skončení její platnosti k 30.4.1921.

Samostatnou kapitolou je výskyt celistvosti s jedinou Holubicí 15h, dle Trojanova katalogu identicky cenově ohodnocenou (!) jako celistvost s jedinou dvacetihaléřovkou. Z tohoto pohledu by mělo jít o bohatě se vyskytující celistvosti. Realita je však poněkud jiná. Patnáct haléřů byl sice poštovní tarif pro zaslání dopisnice v tuzemsku, ale pouze do 15.3.1920. K datu vydání patnáctihaléřovek (5.6.1920) bylo použito jediné známky této

Obr. 5

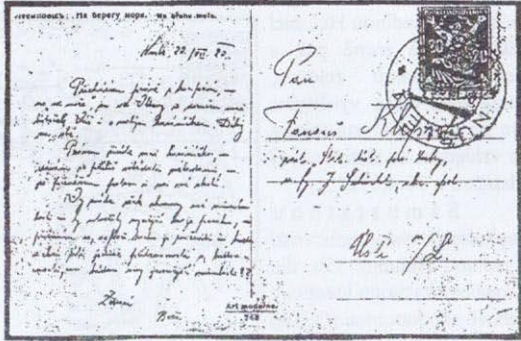
Obr. 6

nominální hodnoty na celistvosti možné pouze k uhrazení poštovního za tuzemskou přepravu tiskovin s váhou přesahující 100 a nepřesahující 150g, a to ještě pouze do 31.7.1920, kdy došlo ke zvýšení i tohoto tarifu. Interval použitelnosti se tak zúžil na necelé dva měsíce a prakticky se celistvosti s takovou jednoznámkovou frankaturou nevyskytují, a proto i cenový záznam takovýchto exemplářů (20.-Kč) uváděný v citovaném katalogu je zavádějící.

S použitelností jednoznámkových frankatur se známkami emise Osvozená republika (OR) je situace obdobná jako u známek emise Holubice. Se známkami některých nominálních hodnot (30, 40 s oběma typy, 50 v obou barevných variantách, 60 a 100h) jsou tyto celistvosti zcela běžné a není nutné jejich poštovní použití dále rozvádět. Z ostatních věnujme pozornost použití jediné známky OR 20, 25, 150, 185 a 250h.

Poštovní použití jednoznámkové frankatury s nejnižší nominální hodnotou celé emise je v dříve citovaném katalogu ohodnoceno nejnižší z uvedených sum (5 Kč). Nezasvěcenému, který by katalogu byl jen částečně důvěřoval, by z toho vycházela opět zcela běžná použitelnost a tím i velká četnost výskytu na celistvostech. Poštovní tarif závazný v době platnosti těchto známek však připouští prakticky jen možnost použití na dopisnici v tuzemské i zahraničním styku a to v intervalu vymezeném začátkem doby používání těchto známek, tj. 22.6.1920 a datem ukončení platnosti tohoto tarifu k 31.7.1920.

S tímto, prakticky na 40 dní omezeným časovým intervalem, souvisí i velmi omezený výskyt takovýchto celistvostí (např. obr. 7, pohlednice odeslaná z Nuslí 21.7.1920). Kupodivu častý je výskyt celistvostí s použitou jedinou dvacetihaléřovkou OR mimo rámec platného tarifu. A to jak např. na dopisnicích odeslaných i několik týdnů po zvýšení tarifu, aniž by byly zatíženy trestným portem (obr. 8, s podacím razítkem Hulín 6.9.1920), tak na tiskopisech, kde naopak stačilo výplatné jen 10h (obr. 9, razítko Brumov 10.12.1920).

Obr. 7

Obr. 8

platnosti poštovního tarifu (31.7.1920). Delší byla doba použitelnosti při přepravě tiskovin do 50g váhy v mezinárodním styku a to od 1.8.1920, kdy došlo ke zvýšení tohoto tarifu, do ukončení platnosti těchto známek k 30.4.1921 (obr. 10, kde při nečitelném fragmentu razítka lze datum odeslání 26.11.1920, zjistit z textu na rubové straně) Vzácnost výskytu celistvostí s jedinou pětadvacetihaléřovkou OR je teoreticky shodná jako u jednoznámkových frankatur s Holubicí 25h I. a II. typu, prakticky se však tyto celistvosti nacházejí opět velmi sporadicky.

U dalších ze sledovaných, tj. OR 25h, je její "ocenění" (20.-Kč) sice mírně zvýšené oproti těm nejlevnějším, ale zcela shodné s běžnou celistvostí s jedinou známkou OR 100h. Tato relace postrádá smysluplnost vzhledem k omezeným možnostem jejího použití jako jediné známky na celistvostech. To bylo možné pouze k úhradě tuzemské přepravy ukázky zboží či tiskovin, s váhou vyšší než 200 a nižší než 250g, a to ještě jen v šestitýdenním intervalu vymezeným datem vydání těchto známek (18.6.1920) a skončení

Obr. 9

Obr. 10

Ze tří nejvyšších nominálních hodnot, uvedených v tabulce Trojanova katalogu, má nejvyšší záznam jednoznačkové použití OR 185h. Takovéto celistvosti byly jednoznačně použitelné pouze při přepravě doporučeného dopisu s váhou do 20g v tuzemském poštovním styku (obr. 11). Rozmezí použitelnosti, nepatrně přesahující jeden a čtvrt roku, bylo vymezené datem uvedení těchto známek do poštovního provozu (17.9.1920) a termínem zvýšení příslušného tarifu k 1.1.1922. Vzhledem k tomu, že R-dopis byl tradiční zásilkou přepravovanou v poštovním styku a

doba platnosti 185-ti haléřového tarifu byla poměrně dlouhá, nepatří tyto celistvosti k až tak nedostupným a v katalogu uvedený cenový záznam (150.-Kč) je na dnešní poměry spíše odpovídající.

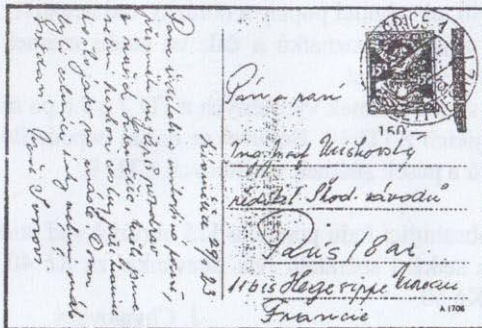
Naproti tomu o něco nižší ohodnocení jednoznačkových frankatur OR 150 a 250h může svádět k domněnce, že tyto celistvosti jsou běžněji dostupné, než předchozí s OR 185h. Opak je však pravdou.

Jedna známka OR 150h nalepená na dopisnici byla potřebná k jejímu zaslání do ciziny, kromě zemí s nimiž byla recipročně dohodnuta snížená sazba nebo k uhrazení spěšné přepravy dopisnice v tuzemsku. Toto poštovní použití bylo možné po celou dobu platnosti těchto známek (od 10.4.1922 do 31.1.1923) a vzhledem k existenci speciálních dopisnic CDV 26 pro styk s cizinou a dalších používaných v tuzemsku, se uvedené týkalo převážně přepravy pohlednic (obr. 12, s otiskem razítka z 31.1.1923).

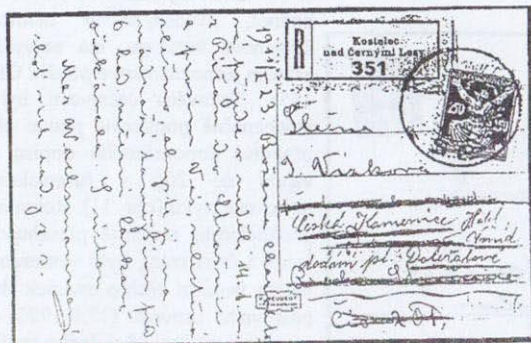

Obr. 11

Jediná dvěstěpadesátka OR na psaní o váze do 20g byla použitelná k jeho doporučenému doručení do ciziny a to od počátku platnosti těchto známek (15.10.1920) do změny tarifu k 31.12.1921. Od 1.1.1922, do doby skončení platnosti těchto známek (31.1.1923), šlo tuto jednoznačkovou frankaturu použít i ve styku s cizinou a to, jak k přepravě psaní (do 20g váhy), tak k odeslání některých druhů tiskovin. V tuzemsku jediná použitelná

Obr. 12

Obr. 13

pošt. tarifů použita řada Věstníků ministerstva pošt a telegrafů, pro upřesnění doby platnosti známek Karáskova Monografie, 2. díl.

varianta se týkala doporučeného zaslání dopisnice nebo pohlednice (obr. 13, s razítkem z 11.1.1923).

Celistvosti s oběma posledními jmenovanými nominálními hodnotami OR se nacházejí velmi sporadicky, což by nás nemělo příliš překvapit, když si uvědomíme i vzácnost např. poštou prošliých dopisnic CDV 26, rovněž se 150h známkou na dopisnici vytištěnou. Z tohoto pohledu je ohodnocení těchto celistvostí v uvedeném katalogu poněkud nedocenené.

Při zpracování tohoto příspěvku byla k upřesnění příslušných

Jiří a Martin Kašparovi, Josef Chvalovský

Nová studie známek Osv. Republika 40 h, typ II, tiskové desky 3 a 4

Byla dokončena studie známek vytištěných z desek v pořadí výroby na třetím a čtvrtém místě. Vzhledem k značnému výskytu vad dočasně vzniklých až v průběhu tisku, především bílých skvm a tmavěhnědému barevnému odstínu, byla identifikace známek podle jednotlivých ZP a TD obtížná.

Oba autoři studie, J. Chvalovský a P. Kovalík z Piešťan si několikrát písemně vyměnili poznatky a po téměř třech letech dospěli k shodným poznatkům. Přesto existují známky s uvedeným barevným odstínem na nichž zjištěné odchylky se nepodařilo zatím určit na žádné ZP.

Studie známek vytištěných z TD 3 a 4 navazuje na již dříve vydanou základní studii známek OR 40, obsahující popisy a obrázky vad negativu, retuší, deskových označení a jiných poznatků a dále na studii známek vytištěných z TD 1 a 2. Obě lze objednat.

V roce 1999 bude vydána studie známek vytištěných z TD 7 a 8 a po ní pak studie známek pocházejících z TD 10. Bohužel se dosud nepodařilo získat dostatečný počet bloků a pásek známek vytištěných z TD 9.

Nová studie formátu A5 obsahující řadu popisů a 175 obrázků vad bude k dispozici na listopadovém setkání sběratelů /viz pozvánka/ za Kč 40, v případě zaslání poštou za Kč 50.

J. Chvalovský
Sobínská 681
16100 Praha 6

Celistvost jen s jednou známkou HOLUBICE 10 h

Při hledání známek na celistvostech jsem našel pohlednici s blahopřáním opatřenou pouze jednou známkou Holubice 10 h olivová. Z nepřiliš čitelného otisku poštovního razítka vyplývalo, že byla odeslána někdy v roce 1921. V té době byl však poštovní tarif vyšší jak 10 h. Původní platný tarif ve výši 10 h platil od 28.X.1918 do 14.V.1919. Zprvu jsem uvažoval od nedbalosti zaměstnanců pošty, ale ze zkušeností vím, že v roce 1921 již pečlivě sledovali zda zásilky byly správně vyplaceny a nedostatečně vyfrankované zatěžovali dopltným. Nedbalost pošťáků jsem pak zcela vyloučil po zjištění, že známka

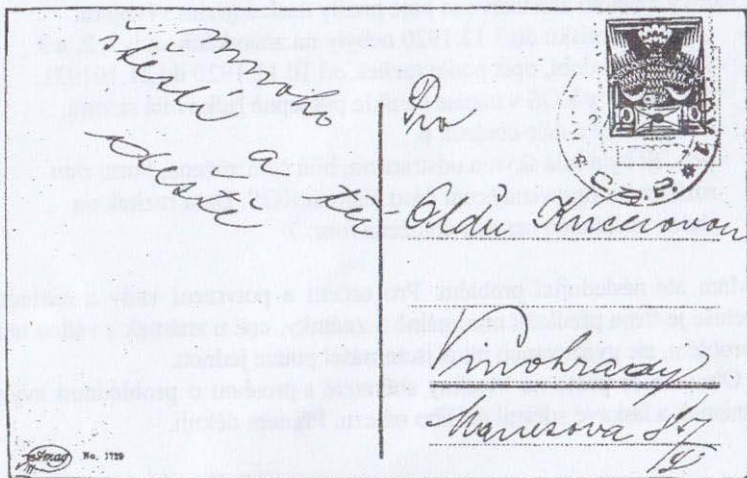
Holubice byla vydána až 23. listopadu 1920.

Po konzultacích s přáteli jsem si ověřil, že v době od 1.8.1920 do 31.12.1921 bylo možné použít na celistvosti jen jednu známku hodnoty 10 h, pokud odesílatel nenapsal více jak pět slov – viz obrázek.

Možná, že někdo má takovýchto celistvostí balík, já jich však od té doby více už nenašel. Sběratelskou hodnotu nelze proto odhadnout, ale určitě to nebude cena uvedená v katalogu firmy Trojan na straně 39.

Pro pořádek dodávám, že uvedenou celistvost jsem našel až po obdržení článku o jednoznámkových frankaturách, který předchází mému příspěvku.

J. Chvalovský

Srdečné přání.

Osv. Republika 40 h – retuš nebo nahodilá vada ?

Sběratel-specialista a aktivní spolupracovník ing. Peter Kovalík z Piešťan zaslal rukou psaný poznatek, který dále uvádím. Jmenovanému a všem přátelům na Slovensku se omlouvám a vysvětluji, že jedinným důvodem pro jsem příspěvek nepřepsal ve slovenštině je skutečnost, že jsem některá slova nepřečetl a napsat něco nesprávně nepovažuji za seriózní. Svě poznatky a hlavně počet nálezů zašlete na Slovensku přímo na adresu autora /P.Kovalík, Vážská 13, 92101 Piešťany/ nebo na moji adresu, příp. adresu tajemníka SKZ.

Jedná se o známku na ZP 87 TD 2 na níž je možné najít tyto kontrolní znaky:

- vryp v horním rámu mezi pímeny ES /obr. 1/
- zaoblený pravý horní roh známky /obr. 2/
- levé stínování levé nuly dole zeslabené /obr. 3/
- bílá skvrnka ve stínování krku /obr. 4/
- přerušená vlnovitá čárka u pravého trojlístku /obr. 5/

Známky z tohoto známkového pole prošly následujícím vývojem:

- od počátku tisku do 3.12.1920 nebyly na známkách vady 1, 2, a 3
- v dalším období, opět podle razítek od 10.12.1920 do 21.10.1921, nad písmeny KOS v nápise vznikla postupně řídká bílá skvrna, /obr. 1 až 5/ a dále obrázek 6.
- později byla bílá skvrna odstraněna, bílá čára zúžena, horní rám rozšířen a opravena horní část písmen KOS. Data razítek na těchto známkách nemám doložena /obr. 7/

Mám ale následující problém. Pro určení a potvrzení vady a následné retuše je třeba předložit minimálně 3 známky, což u známek s vadou není problém, ale uvažovanou retuš jsem našel pouze jednou.

Obracím se proto na všechny sběratele s prosbou o prohlédnutí svých známek a laskavé sdělení dalšího nálezu. Předem děkuji.

P. Kovalík

1

2

3

4

5

YADA 2P 87
6

7

Holubice 10 h olivová – desky bez ochranných rámců

Známky této hodnoty byly v platnosti od 1.6., resp. 23.11.1920, původně vytištěné zelenou, později pak již jen olivovou barvou různých odstínů. Až dosud se mi podařilo dokázat existenci těchto tiskových desek bez ochranných rámců:

Tiskové desky zhotovené podle 1. negativu

TD 1 a TD 2 – nejprve zelené s platností od 1. června 1920, později olivové. Známky obou barev mají shodné deskové vady a jsou známy pouze s hřebenovým zoubkováním 14.

Tiskové desky zhotovené podle 2. negativu

TD 3 a TD 4 – byly opatřeny dvěma druhy zoubkování, větší část HZ 14, podstatně menší část pak zoubkováním ležmý hřeben 14. Zoubkování LH 14 je ověřené na známkách s otisky poštovních razítek z druhé poloviny února 1921. Důkazem použití obou druhů zoubkování jsou známky se shodnými vadami.

TD ? a TD ? – jak vyplývá z dále uvedených poznatků nelze zatím odhadnout období zhotovení obou desek a tím i předpokládané pořadí jejich výroby. Jedna z těchto TD je známa s 1x přerušenou desetinnou pomlkou pod ZP 91 a s číslicí 41 umístěnou mezi počítadly pod ZP 91 a 92 /obr. 1/. Zajímavé jsou odchylky ve vodorovných nerforačních řadách hřebenového zoubkování.

Podobný poštovně použitý čtyřblok známek s přerušenou pomlkou a číslicí 41 mi před časem poslal k nahlédnutí přítel Šablatura z Bratislavy. Blíže informace zájemci najdou v časopise FILATELI č. 11/1994. Označení i perforační odchylky obou čtyřbloků jsou shodné a je tedy zřejmé, že se jedná o známky ze stejného období a že k zoubkování byla použita shodná perforační lišta. Bezpochyby by byl ale zajímavý nález čtyřbloku známek stejného označení ale s odlišnými odchylkami v zoubkování.

Od jmenovaného sběratele jsem obdržel také xerox-kopii jiného čtyřbloku známek, rovněž bez ochr. rámu a s přerušenou pomlkou, na němž je mezi počítadly pod ZP 91 a 92 neidentifikovatelné označení /snad číslice 30 nebo něco jiného/. Bohužel svislá řada zoubkování ho činí nečitelným. Odchylky ve spodních řadách zoubkování dokazují odlišnost od předchozích čtyřbloků /obr. 2/

Nález známek s čitelným označením by byl velkým přínosem pro studium této problematiky této hodnoty. Prosím proto případné majitele o zaslání xerox-kopie známek a popis otisku poštovního razítka, alespoň datumky.

TD ??? zhotovené galvanoplastickou technologií v roce 1924

První TD zhotovené touto technologií rovněž nebyly opatřeny ochrannými rámy ani označením. Jsou známy s přerušenou pomlkou pod ZP 91, ale v barevných čtvercích pod ZP 91 a ZP 100 mají číslice označující pořadí desky a rok výroby /obr. 3/

Protože tato označení byla na desky umisťována až po jejich zhotovení, nelze vyloučit, že se tak u některých desek nestalo. Na tuto skutečnost upozornil přítel Zd. Chvosta ve své studii OR 50 h zelená, kde dokazuje že se tak stalo u prvních čtyřech desek zhotovených poprvé galvanoply. technologií.

Naskýtá se otázka proč právě čtyřblok na obrázku č. 1 na němž je otisk razítka 6.VIII.25 Ústí nad Labem, by nemohl pocházet z období 1924 kdy k výrobě TD byla použita nová technologie.

Jakýkoliv poznatek vztahující se k těmto dosud neobjasněným problémům by významně pomohl k zařazení TD podle období a způsobu výroby. Prosim proto nejen o xerox-kopii známek ale zejména údajů nacházejících se na razítku, třeba jen části. Nové poznatky rádi zveřejníme a předem děkují.

J. Chvalovský

NOVINOVÉ VÝPLATNÉ

Společnost sběratelů knih-
tiskových známek, S Č F,
Praha 3- Příběnická 1
130 00

Podávání novinových zásilek
povoleno Českou poštou, st.p.
odštěpný závod Praha pod č.j.
6159/97 ze dne 20.1.1997